

ROBOTNIK

Organ Polskiej Partji Socjalistycznej.

Wychodzi codziennie.

Cena prenumeraty:

w Warszawie i na prowincji:

tygodniowo 12 kop.	15 kop.
miesięcznie 45 "	60 "
Pojedynczy Nr. 2 kop.	3 kop.

Prenumeratę przyjmują wszystkie nasze organizacje partyjne oraz pojedynczy członkowie.

Z Redakcją i Administracją porozumiewać się można za pośrednictwem miejscowych Komitetów Robotniczych.

Proletariusze wszystkich krajów, łączcie się!

Na wulkanie.

Ziemia pali się! Nie znała dotychczas historia czasu i kraju, w którymby pożar rewolucyjny obejmował tak wielkie przestrzenie. Wystarczy przeżyć dzienniki rosyjskie z kilku dni, wystarczy w tych dziennikach czytać korespondencje, nadsyłane z różnych stron, z miast i wsi, z północy i południa, z nad Wołgi i z nad Dniepra, z nad morza Białego i Czerwonego. Tak jest — ziemia pali się! Dym unoszący się nad tym pożarem zasnuwa widnokrąg; duszą się w nim ludzie, nie widząc innej drogi wyjścia, innej drogi zbawienia, jak tylko drogę rewolucji krwawą, bezlitośną, ale jedyną jeszcze, która jeszcze została w chaosie politycznym i społecznym Rosji.

Zaczyna się palić grunt pod Dumą petersburską i w jego dymie gęstym i zabójczym duszą się ci, którzy uważali do niedawna ministrów za mężów stanu, chcących i umiejących przystosować się do zmienionych warunków politycznych, do nakazów ludu pracującego, znaleźli obojętnych cyników, których z występnej równowagi wyprowadzić nie zdoła ani chłosta pogardy, ani zapowiedź sądu ludowego. Nie przestają oni w dalszym ciągu odpowiadać na żądania doprowadzonego do rozpacz ludu prowokacją bez końca, zalewają ulice Białegostoku krwią żydowską i zamierzają oczywiście za przykładem jesieni przeszłorocznej zalać rozwierające się krater rewolucji krwią rewolucjonistów.

Po miastach: lokauty, zbrodnicze zmywy fabrykantów; wyrzucają na bruk niezliczone rzesze głodnych robotników. Na wsi głód wzdłuż całej Wołgi. Zapowiadają w tym roku zupełny nieurodzaj. Sucha wiosna spaliła zupełnie oziminę, nie pozwoliła rozkrzewić się i dojrzeć jarzynie: dzisiaj olbrzymie tysiącowlókowe pola spalone i unosi się nad nimi żarłoczne widmo głodowej śmierci. Takie same wieści nadchodzą z nad Donu, takie same z gubernji środkowych, gubernji Riazkańskiej, Włodzimirskiej, Kazańskiej i Tułskiej. Korespondenci, pisząc o nastroju, jaki panuje na wsi rosyjskiej, zaznaczają wszędzie zmiany, jakie w tym nastroju zachodzą. „To już — piszą oni — nie jest dawna głucha złość, to już nie jest zeszłoroczne podniecenie, to coś większego, coś groźnego i żywiołowego, coś, z czego rodzą się wypadki, które do podstaw samych wstrząsają społecznym organizmem kraju“. Obszarnicy uciekają gromadami do miast, do stolicy, za granicę. Strażników i kozaków biją chłopci, gdzie tylko mogą. Po lasach zbierają się wielotysięczne wiece chłopskie, na których zapadają uchwały krwią i rozpaczą pisane. I jak przed wielu laty ruch robotniczy wszędzie zaczynał się od palenia fabryk i niszczenia maszyn, od zabijania fabrykantów, bo w tym wszystkim robotnik ówczesny widział nie tylko najważniejszą, ale i jedyną przyczynę swojej nędzy, tak teraz włościanie rosyjscy palą pałace, stodoły, stajnie i szpichlerze, palą inwentarz dworski, zabijają złych i krwiożerczych rządzców i kasjera, bo dawna wiara w sprawiedliwość i kajsjera, bo dawna wiara w sprawiedliwość, która przyjdzie ze stolicy w „złotą hramotę“ carską, która nada ziemię i wolę — przysła, bo dawna cierpliwość, podziwiana od świata, przemieniła się w rozpacz,

i chłop pali barany i słomę dworską tak, jak kiedyś robotnicy palili warsztaty. Istotnie ta nędra i ten wyzysk chłopów rosyjskich jest tak straszny, że błędą przy nim wszystkie objawy miejskiego fabrycznego wyzysku. W Kursku sądzono przed kilku dniami włościan, którzy zniszczyli i spalili majątek ziemski, należący do obecnego ministra rolnictwa Styszyńskiego. Po uwłaszczeniu zostali oni tak oszukani przez ówczesnych komisarzy włościańskich (jak o tem obszernie piszemy w artykułach o „Sprawie rolnej w Rosji i w Polsce“), że na duszę męską otrzymywali przeciętnie 1 1/4 dziesięciny. Uwłaszczeni przy tem zostali w taki sposób, że ich działki otrzymały taką figurkę, że aby je wogóle uprawiać, musieli dzierżawić ziemię u dziedzica. Tę nędzę chłopską i tę krzywdę czterdzięci lat trwającą musiał pan Styszyński przedziwnie wyzyskać, bo kazał sobie płacić po 28 rubli za dziesięcinę dzierżawy rocznej. Za prawo państwa musieli włościanie uprawiać rocznie 50 dziesięcin. Za pracę na dworskiej ziemi administrator płaci obcym włościanom 7 do 8 rubli za uprawę dziesięciny; ci biedni dzierżawcy musieli godzić się za cenę 3—4 rubli za tę samą pracę. **Musieli**, bo w przeciwnym razie nie otrzymywali ziemi w dzierżawę. Zaś nie otrzymać ziemi w dzierżawę, to znaczyło — mrzeć z głodu. Wiedząc o tem rządca znęcał się nad nimi i w inny sposób: bił ich nawet. Nie przytaczamy tutaj dla braku miejsca wszystkich dowodów zbrodniczego wyzysku i okrucieństwa, które minister-obszarnik stosował do dzierżawców swoich za pośrednictwem administratora. Zaznaczamy tylko, że prezes sądu, zapewne nie żaden wywrotowiec, tylko rzeczywisty radca stanu, podpora rządu i przyjaciel większej własności ziemskiej, wyprowadzony z równowagi zeznaniami ostrzeganych wciąż przed krzywoprzysięstwem świadków, zawołał: „Czyż to możliwe, aby ludzie żyli w takich warunkach w odległości 15 wiorst od Kurska?“ Chłopi cierpieli długie lata, aż wreszcie, po jakimś objawie krwawego wyzysku, porzucili dawną metodę pisywania listów do dziedzica, który dostugiwał się orderów i dostojenstw po różnych ministerjach petersburskich. Pewnego dnia ruszyli ławą na folwarki, zniszczyli wszystko, co było, i oto teraz sąd w Kursku uwolnił ich w zupełności od wszelkiej odpowiedzialności.

Gubernatorowie wobec takich coraz częstszych wypadków groźnego protestu włościańskiego, wobec nastroju, jaki panuje na wsi, tracą głowę, wołają o wojsko, o kazaków. Cóż tu pomoże wojsko? Skąd wziąć żołnierzy, aby 100 milionów chłopów napowrót w żelazne kleszcze wyzysku i niewoli biurokratycznej wcisnąć. Skąd wziąć tysiące i tysiące chuliganów, aby wytoczyć z organizmu społecznego całą krew, zarażoną fermentem buntu i rewolucji? Nie tylko, że tego wojska jest za mało, co więcej wojsko to *nie chce* iść przeciwko chłopom. Niedawno chłopom w obszernym artykule dowiedzieliśmy, dlaczego rząd nie może rachować na wojsko wtedy, kiedy rewolucyjne włościanstwo domaga się rozwiązania kwestji rolnej, blizkiej sercu żołnierza-włościanina, jak każdego innego na roli osiadłego chłopca.

Dzienniki pełne są pozatem opowiadań o buntach załogi wojskowej. Żołnierze domagają się nie tylko już poprawy warunków ekonomicznych, żądają wolności, żądają zniesienia zakazu czytania książek i gazet z wyjątkiem tych które daje władza wojskowa, żądają prawa czytania wszelkich gazet i, nie czekając na pozwolenie władzy, czytają je już w obfitości, nigdy nie spodziewanej. W Peterhofie car sam przyjeżdżał do koszar, aby zbadać nastrój żołnierzy; badanie rozpoczęło się żądaniem żołnierzy, ażeby oficerowie opuścili zebranie, i car kazał odejść oficerom i wysłuchał wszelkich skarg. Podobno, że po tej rozmowie sam na sam z wiernym dotychczas żołnierzem, akcję Trepowa i Goremykina zaczęły raptownie spadać. Na porządek dzienny wpłynęła znowu kandydatura Świętopełk-Mirskiego; mówią że Styszyńskiego zastąpić ma kadet Kutler; mówią nawet o powrocie Wittego do władzy!

Nędzni pajace dworscy! Jak gdyby zmiana nazwiska mogła istotnie pożar ugasić, jak gdyby stary giełdziarz — Witte nie wykazał w drugiej połowie roku zeszłego, że na leczeniu dziejowych wrzodów zna się tyle, co każdy owczarz z nad Wołgi. Ziemia pali się! Łuna pożaru dziejowego ogarnia coraz dalsze przestrzenie. Niema już miejsca dzisiaj w państwie rosyjskim, nad którymby się nie unosił żrący dym. W ogniu żelazo hartuje się na stal, w ogniu rewolucji rozpacz przemienia się w rewolucyjny czyn. I oto jesteśmy świadkami, jak milionowe rzesze w płomieniach dziejowego pożaru, ze wszystkich krańców olbrzymiego państwa ławą bezładną napływają na szeroki gościniec rewolucji. Beładne masy organizują się, szykują się do boju. Ida. Ziemia drży pod niemi, i te pożary, i ten łoskot nadchodzącej armji rewolucyjnej zwiastują blizki już koniec zapadającego się w otchłań niepamięci caratu rosyjskiego.

Po dniach czerwcowych.

(Dokończenie.)

Obraz pamiętnych dni czerwcowych, przedstawiony przez nas w Nr. 123 „Rob.“ byłby niekompletnym, gdybyśmy pominęli milczeniem wydarzenia, które nastąpiły po rzezi czerwcowej w Łodzi.

Wiść o wypadkach łódzkich rozniosła się szybko po całym kraju. Na wezwanie partji proletarjat całego kraju odpowiedział silnym protestem. Strejk powszechny ogarnął Warszawę, Częstochowę, Zagłębie, Radomski okręg przemysłowy, Siedlce, Kielce, Suwałki nawet odpowiedziały tak samo, demonstrował proletarjat Kalisza; strejkiem protestowano w Grodnie, Białymstoku.

Bohaterskie wystąpienie proletarjatu łódzkiego wznieciło nowy płomień nienawiści do caratu; płomień ten szeroko się rozlał, nie pominął drobnych zakątków, posunął walkę rewolucyjną o krok naprzód.

Protestował proletarjat — jako jedyny nieprzejednany wróg carskich rządów, jedyny prawdziwy bojownik rewolucji. Hołd i cześć oddawał bohate-

rom walki, zaprzysięgał zemstę i nowym wystąpieniem uderzał w podwaliny zakrwawionego tronu. Nie miał żadnych sojuszników jak i w całej walce rewolucyjnej, którą toczy. Samozwańczy, fałszywi „przyjaciele“ jego, głoszący mu słowa uznania w dni jego zwycięstwa, w dni walki krwawej pastwili się nad walczącymi moralnie. Narodowa demokracja nietylko miotła obelgi najcięższe na socjalistów, robiąc ich, a nie carski rząd, odpowiedzialnymi za zbrodnię carską, ale zajęła się szczuciem przeciwko żydom. „Precz ze zżydźiałym socjalizmem!“ — takimi okrzykami kończyły się łajdackie odezwy narodowo-demokratyczne, rozdawane, kolportowane chętnie przez carskich policjantów. I warto to szczególnie przypomnieć sobie dziś, kiedy wzburzeni wszyscy jesteśmy nową zbrodnią carską, pogromem żydów w Białymstoku, zorganizowanym przez rząd. Warto zapamiętać, że rok temu w Łodzi, kiedy usypywano 200 mogił, pomiędzy którymi dużo, dużo było na żydowskich cmentarzach, kiedy znęcano się i katowano w najbardziej nieludzki sposób właśnie żydów, kiedy żydowskiej krwi dużo przelewano w Łodzi, ażeby wywalczyć choćby już możność dr. Rządowi zasiadać w dumie carskiej i „reprezentować“ interesy ludności łódzkiej, kiedy w cyrkułach i na ulicy carska policja podburzała do pogromu żydowskiego, — banda narodowo-demokratyczna wzbudzała namiętnie nienawiść do żydów.

W tym samym kierunku podążało i duchowieństwo katolickie. Arcybiskup Popiel na drodze „urzędowej“ kolportował list pasterski o „wilkach drapieżnych“ — socjalistach. Nawoływał ten „pasterz“ do nieburzenia fabryk, do zaprzestania walki strajkowej, do posłuszeństwa rządowi carskiemu. Ani jednego „pasterskiego“ słowa nie znalazł dla podkryślenia zbrodni carskiej, dokonanej na bezbronnym ludzkości; „serce go bolało“ za to z powodu strajków, z powodu upomnienia się o lepszą dolę, z powodu „burzenia fabryk“.

A fabrykanci łódzcy po otrząśnięciu się ze strachu, jaki na razie ogarnął ich, z radością rozpoczęli „prawidłowy“ wyzysk, korzystając zę stanu wojennego skwapliwie. Spełniło się zadanie ich zastosowania środków ostrzejszych. Sądzi już teraz, że wrócą znowu dobre dawne czasy i rozpoczęli energicznie zaprowadzić „porządek“.

Rozpoczęto od wprowadzenia siły, przy pomocy wojska, znienawidzonych i wyrzuconych majstrów, cofano dawne ustępstwa, oddawano w ręce policji opornych. Omylili się jednek fabrykanci, sądząc, że wytepią wszelki ruch na długo.

Bo niezależnie od stanu wojennego, stosowanego z całą zwierzęcą surowością, ruch rewolucyjny nie tylko nie zamarł, ale rozszerzał się i pogłębiał. Wkrótce nastąpił cały szereg strajków mimo wszelkie pogroźki, mimo chęć i próby tłumienia siłą zbrojną. Masowe aresztowania nie odstraszyły od pracy kółkowej, przeciwnie w tym właśnie okresie rozpoczyna się bardzo usilna praca organizacyjna i pogłębienie wywołanego ruchu.

Ruch rewolucyjny więc nie zamarł, nie został powstrzymany ani na jedną chwilę. Przeciwnie dni czerwcowe wzmogły go, posunęły o krok naprzód sprawę walki rewolucyjnej, bo nie był ten czerwcowy przejaw ruchu rewolucyjnego wynikiem akcji jednostek, ale został wytworzony przez samo życie.

Dla nas dni czerwcowe mają podwójne znaczenie. Są one z jednej strony wyrazem niezwykłego napięcia rewolucyjnego masy robotniczej, która bezwzględny bój wypowiedziała caratowi, która przy wystąpieniach swoich nie mogła się zmieścić w nakreślonych przez bagnety carskie granicach, i rozpięła te ciasne granice, łamiąc przeszkody, kalecząc się i zaścietając drogę swoją ofiarami zbrodni carskich. Ruch masowy zamrzeć nie mógł, musiał sobie zdobyć miejsce niezależnie od wszelkich ofiar. I zdobył.

Są te dni dalej wyrazem dla nas niezwykłego bohaterstwa i poświęcenia klasy robotniczej w jej walce o lepszą przyszłość. Niezależnie od braku środków do walki, wystąpił proletariąt do boju na śmierć i życie, bo znieść nie mógł spokojnie widoku carskich mordów, carskiego bezprawia.

Są wreszcie te dni „krwi i chwały“ pierwszą próbę zbrojnej walki. Pierwszy przykład tej walki dał proletariąt Łódzki już w zaraniu rewolucji. Jako pierwsza próba — walka ta była i niezorganizowana i nieprowadzona należycie. Jednakże

już w zaraniu rowolucji pokazał proletariąt Łódzki dobitnie pierwszy, jaką drogą obrać powinna klasa robotnicza dla dopięcia swojego najbliższego celu — obalenia caratu.

Krew poległych w tej walce bohaterów — nie przelana była na marne, najlepszym tego dowodem jest cały przebieg walki rewolucyjnej aż do dni dzisiejszych. Wzmógł się ruch w Łodzi, powstała organizacja stokroć silniejsza. Wszystkie gwałty carskie nie powstrzymały rozrostu ruchu rewolucyjnego.

Zbrodnia carska bezprzykładna zrodziła zastępy bezprzykładnych bohaterów socjalizmu, bohaterów rewolucji.

Cześć i hołd oddadzą te nowe zastępy poległym braciom. Do walki nowej, jeszcze silniejszej powstaną. Do zwycięstwa pójdą.

Kronika polityczna.

Echa pogromu białostockiego. Prowokacyjna działalność policji nie ulegał już dzisiaj najmniejszej wątpliwości. Posłowie Dumy, obecni w Białymstoku, ustalili, że pogrom został zorganizowany przez urzędników policyjnych. Poseł Szczepkin stwierdził, że prowokator biorący udział w procesji, umyślnie przebrał się w szaty duchowne. U dawniejszego popa Sosnowskiego znaleziono część ograbionych przedmiotów. Wreszcie, co najważniejsze: olbrzymia większość zamordowanych i poranionych padła od kul karabinowych, mniejszość od ran, zadanych przez „czarną sotnię“ dragami, sztabami i t. d. Pogrom huligański zostałby natychmiast stłumiony przez robotników białostockich, lecz wojsko temu przeciwdziało i samo gęsto strzelało do ludności żydowskiej.

Wrzenie w armii. W Sebastopolu 19-go czerwca wynikł bunt artylerji fortecznej. Zbuntowany bataljon wdarł się do obozu drugiego bataljonu, żołnierze rozbili składy broni i rozchwytały karabiny.

Według urzędowej depeszy pozostałe oddziały załogi, nie biorące udziału w tym buncie, w nocy otoczyły powstańców i aresztowały wszystkich.

Z Kurska donoszą, że dowódca 6-ej rotę załogi miejscowej oświadczył żołnierzom, iż został pobity przez kolegów oficerów za to, że stanął w obronie interesów żołnierskich. Z tego powodu w całym pułku zapanowało silne wrzenie.

Przegląd polityczny.

Wbrew ostrzeżeniom Rewolucji cała „cywilizowana“ Europa przyczyniła się przez pożyczkę do wzmocnienia rządów biurokracji carskiej. Dziś, kiedy nowy akt gwałtu rządowego zaczął istotnie tysiące innych, codziennych, — zagranica burżuazyjna zaczyna rozdzierać szaty i ze wszystkich stron odzywają się głosy... protestu i wstrętu wobec okrucieństw. Nie znaczy to bynajmniej, aby rzeczywiście bogaty w złoto sprzymierzeniec carski groził mu usunięciem swej pomocnej ręki. Przed Białymostkiem był Kiszyniów i wiele niemniej ohydnych rzezi — a kapitał z olówkiem w ręku obliczał ile jeszcze „zrobić“ można na bankrucie i pożyczkał mu na grubą procent. Jeżeli dziś protest jest szczery, to oznacza on obawę o miliardy, które carat pożera, nie dając gwarancji zwrotu. To też wraz z notatką giełdziarską o upadek kursu papierów rosyjskich zjawiają na szpaltach pism ogniste artykuły, skierowane przeciw rządowi rosyjskiemu.

Ważniejszym objawem protestu jest interpelacja posła robotniczego Torna w parlamencie angielskim. Przygotowanie do bliźszego porozumienia między rządem angielskim a rosyjskim miało być zamianowane przez wizytę eskadry angielskiej w Kronstadtzie. Wskutek interpelacji oficjalna ta wizyta będzie odwołana. Poseł socjalistyczny Keir Hardy poszedł jeszcze dalej i żądał od sekretarza stanu Graya odpowiedzi, czy angielski rząd nie widzi dostatecznych powodów do interwencji, czy nie może skłonić rządu rosyjskiego do zaniechania zabójstw, które są hańbą cywilizacji.

I austriacki parlament wyraził manifestacyjny protest wobec rzezi ofiar niewinnych.

Korespondencje.

Żbików. W sobotę 9-go czerwca mieliśmy w warsztatach kolejowych wiec, zorganizowany przez naszą partję, na który otrzymaliśmy także zaproszenie, stosownie do umowy z naszą miejscową organizacją — S.-Decy.

Ci ostatni próbowali uczynić obstrukcję z powodu, iż jakoby otrzymali późno zawiadomienie, i, jak się wyrażali, nie mogli sprowadzić do walki z P. P. S. swoich mówców, a tylko podrzędne siły. Zużyliśmy sporo czasu i energii, zanim udało się nam zachęcić s.-deków do nieogładania się na przyjazd „przednich sił“ i wzięcia czynnego udziału w wiecu i wreszcie przystąpiliśmy szczęśliwie do porządku dziennego. W dwugodzinnej mowie wyjaśniła nasza towarzyszka obecną sytuację polityczną, rolę, jaką odgrywają Duma i reprezentowane w niej partje, dalej mówiła o N. D., o konieczności walki klasowej, o socjalizmie i programie P. P. S., i zakończyła mowę wśród ogólnej sympatii i entuzjazmu. Potem przemawiał przedstawiciel S.-D., mówił wyjątkowo spokojnie, rzeczowo i starał się argumentować, jakkolwiek mylnie; twierdził np., że S. D. K. P. i L. połączyła się właściwie z frakcją „bolszewików“ R. S. D. P. R., a ponieważ ta bojkotuje Dumę, więc i nasi s.-decy nie potrzebują zrywać z bojkotem; w równie niudolny sposób starał się uzasadnić partyjne związki zawodowe. W odpowiedzi na to towarzysze z P. P. S. wskazał na niekonsekwencję przedmówcy i wyświetlił, że łączenie się z jedną tylko frakcją jakiejś partji jest niemożliwe, gdyż zarówno pomiędzy obu frakcjami jak i w całej zjednoczonej S. D. musi być jedność programu i taktyki. W przeciwnym razie nie ma mowy o jedności partji, a całe połączenie jest papierowe; S. D. K. P. i L. o tym doskonale wiedzieli i tam, gdzie chciała zastrzedz sobie odrębność, zrobiła to od razu na zjeździe za zgodą „zjednoczonej“ partji. Jedyne „wyodrębnienie“ co do partyjnych związków zawodowych przynosi tylko szkodę proletariątowi.

Następnie przemawiał drugi s.-dek, ale już w zwykły prowokacyjny w stosunku do naszej partji sposób, recytując jak papuga nauczone na pamięć znane elukubracje s.-dekowskie.

W odpowiedzi zabrał głos jeszcze jeden nasz towarzysze, który wystąpił przeciw oszczerstwom i demagogji poprzedniego mówcy. Po okrzykach na cześć socjalizmu i P. P. S. wiec został zakończony. Brało w nim udział z górą 300 osób.

Żyrardów. W Żyrardowie zastrejkoowało 11-go czerwca 203 napychaczy w oddziale pończoszniczym. Strejkujący wystawili żądanie powrócenia do dawnej płacy, czyli podwyższenia obecnej zapłaty akordowej o kopiejkę na tuzinie. Na żądania te dyrekcja fabryki odpowiedziała stanowczą oomową, co pociągnęło za sobą zaprzestanie pracy. W sobotę dnia 16-go czerwca dyrekcja fabryki wymówiła pracę 700 robotnikom, tłumacząc się brakiem roboty dla nich z powodu strejku napychaczy. Jednocześnie zapowiedziała, że w razie dalszego strejku zamknie na czas nieograniczony całą pończoszarnię, zatrudniającą do 3.000 robotników. Są najzupełniej pewne dane, że dyrekcja fabryki dąży do sprowokowania ogólnego strejku w całej fabryce, aby móżdż później zamknąć fabrykę na czas nieograniczony.

WYROK.

Warszawski sąd wojenny w d. 21-go czerwca rozpatrywał sprawę Arona Fejbusiaka, Hila Kimelmana, Moszka Pudłowskiego i Dawida Gromana, oskarżonych o zabójstwo strażnika w Piotrkowie. Kimelmana, Pudłowskiego i Fejbusiaka skazano na śmierć przez powieszenie, Gromana na 10 lat więzienia.

OD ADMINISTRACJI.

Towarzyszów-techników z dzielnic zawiadamiamy, że o ile nie uregulują rachunków do poniedziałku (25-go czerwca), wysyłanie „Robotnika“ zmuszeni będziemy wstrzymać i wtorkowego N-ru na dzielnice nie dostarczymy.